

Koverhar oli kaunis

Kirjoitin reilut kaksikymmentä vuotta sitten tällä palstalla jutun ”Koverhar on kaunis”. Olin tuotanut eräästä toisesta artikkelista, jonka yhteyteen oli liitetty kuva Koverharin terästehtaasta. Kuvatekstissä luki: ”Koverharin rautatehdas onnistuu kyllä pilaamaan merimaiseman melko totaalisesti.”

Työskentelin aikanaan tuossa tehtaassa, sen voimakkaan kasvun vuosina. Tehtaan tuotteet menivät joko suoraan tai jalostettuina pääosin vientimarkkinoille ja toivat talouteemme dollareita ja muuta kovaa valuutaa.

Vereni siis kuohahti. Näinkö teollisuuden imagoa rakennetaan! Emme silloinkaan enää eläneet keräily- tai vaihdantataloudessa. Ihmiset halusivat autonsa, telkkarinsa, kameransa, banaaninsa ja kahvinsa. Jos aamukahvi jäisi saamatta, nousisi kapina. Kahvi ja banaanit kasvavat huonosti Suomessa, ja myös valtaosa kestokulutushyödykkeistä tuodaan. Niitä voi pidemmän päälle ostaa vain viennistä saaduilla tuloilla.

Amerikan holtittomasta luotonannosta alkoi vuonna 2007 mystinen lama, joka seuraavana vuonna saavutti Suomenkin. Maamme talous supistui äkkiä lähes kymmenen prosenttia. Monet riemuitsivat, että se tekee vain kutaa. Ympäristö rasittuu vähemmän, ja energia halpenee.

Sadoille tuhansille suomalaisille lama ei suinkaan tehnyt hyvää. Työpaikkoja katosi peruuttamattomasti. Lomautukset koettelivat laajasti teollisuutta ja myös julkista puolta.

Yksi tämän laman syövereihin joutuneista oli kaunis Koverhar. Tehtaalla toteutettiin kesällä 2012 laajaa investointiprojektia. Hollantilaiselta omistajalta loppuivat rahat ja pelastaakseen konsernin muita osia suomalainen tytäryhtiö ajettiin konkurssiin. Poliisi on taannoin nostanut syytteitä mahdollisista konkurssiin liittyvistä talousrikoksista.

Koverharin rauta- ja terästehdas toimi reilut viisikymmentä vuotta. Enimmillään kovissa oloissa töitä paiski yli 700 ihmistä. Lasketaan, että kaikkiaan 1500 ihmistä sai sieltä elantonsa, kuka lyhyempiä, kuka pidempiä aikoja. Perheenjäsenet mukaan lukien siitä kertyy väkeä jo pikkukaupungillinen.

Hangon kaupunki osti lopulta tehtaan maat sekä hyvän, syvän ja käytännössä jäättömän sataman. Alueelle on kehkeytymässä muuta toimintaa.

Entiset innokkaat tehtaalaiset hoksasivat, että kauniista Koverharista pitää jättää joku merkki. Lappohjan kylä- ja omakotiyhdistys lähti toteuttamaan sitä. Saatiin kerättyä riittävästi varoja ja löydettiin asiasta innostunut paikallinen taiteilija. Ja vielä kaiken kukkuraksi tuli lupa sijoittaa muistomerkki tehtaan lähellä sijaitsevan luonnonsuojelualueen kulmaan, josta sitä ei hevinkään jyrätä pois.

Muistomerkki kuvaa havainnollisesti tehtaan ulkonäköä kauempaa katsottuna. Se on tietenkin valmistettu pääosiltaan teräksestä. Corten-tyyppisen teräksen pinta patinoituu muutamassa vuodessa oranssin sävyiseksi, eikä se enää siitä ruostu. Märkinä pinta näyttää vähän rusehtavalta. Tauluissa kerrotaan tehtaasta olennaisia tietoja.

Muistomerkin puuhanneen toimikunnan vetäjä, kauan tehtaan johtotehtävissä toiminut Pertti Kostamo muisteli paljastusjuhlassa hankkeen vaiheita. Hän näki mielessään seuraavan kuvaelman:

”Isoisä katselee lapsenlapsensa kanssa muistomerkkiä. Vanha teräsmies näyttää silhuetin yhtä kulmaa ja tokaisee, että tuolla pappa oli monta vuotta töissä. Olihan se joskus pölyistä ja kuumaa, mutta kaverit olivat rautaa. Ja olihan se kyllä helvetin hyvä mesta.”

pajen